AMERICAN JOURNAL OF EDUCATION AND LEARNING
ISSN: 2996-5128 (online) | ResearchBib (IF) = 10.91 IMPACT FACTOR
Volume-4| Issue-7| 2026 Published: |30-07-2026|

QASHQADARYO VILOYATIDAGI SUG'ORILADIGAN YERLARNING MELIORATIV HOLATI.

https://doi.org/10.5281/zenodo.22243577

Toshmurodov Ma'rufbek Orif o'g'li[1]
Sarmanova Dilrabo O'tkir qizi[2]
[1]*Qarshi davlat texnika unuversiteti. Uzbekistan,*
[2]*Anqara uunuversiteti magistranti. Turkita*.

Annotatsiya

Ushbu maqolada Qashqadaryo viloyatidagi sug'oriladigan yerlarning meliorativ holati, ularning sho'rlanish darajasi, sizot suvlarining joylashish chuqurligi va yerlarning meliorativ ko'rsatkichlari tahlil qilinadi. Sug'oriladigan maydonlardan samarali foydalanish, tuproq unumdorligini saqlash va meliorativ holatni yaxshilash masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Shuningdek, sug'orish va kollektor-drenaj tizimlarining yerlarning meliorativ holatiga ta'siri hamda mavjud muammolarni bartaraf etish bo'yicha takliflar keltirilgan.

Kalit so'zlar

Qashqadaryo viloyati, sug'oriladigan yerlar, meliorativ holat, tuproq sho'rlanishi, sizot suvlari, kollektor-drenaj tizimi, tuproq unumdorligi, sug'orish.

Аннотация

В данной статье анализируется мелиоративное состояние орошаемых земель Кашкадарьинской области, степень их засоления, глубина залегания грунтовых вод и основные мелиоративные показатели. Особое внимание уделено вопросам рационального использования орошаемых земель, сохранения плодородия почв и улучшения их мелиоративного состояния. Также рассмотрено влияние оросительных и коллекторно-дренажных систем на мелиоративное состояние земель и предложены меры по устранению существующих проблем.

Ключевые слова

Кашкадарьинская область, орошаемые земли, мелиоративное состояние, засоление почв, грунтовые воды, коллекторно-дренажная система, плодородие почвы, орошение.

Abstract

This article analyzes the reclamation condition of irrigated lands in Kashkadarya Region, including the degree of soil salinity, groundwater depth, and

major reclamation indicators. Particular attention is paid to the efficient use of irrigated lands, preservation of soil fertility, and improvement of their reclamation condition. The study also considers the impact of irrigation and collector-drainage systems on the reclamation condition of agricultural lands and provides recommendations for addressing existing problems.

Keywords

Kashkadarya Region, irrigated lands, reclamation condition, soil salinity, groundwater, collector-drainage system, soil fertility, irrigation.

Kirish. Qashqadaryo viloyatidagi 513970 gektar sug'oriladigan maydon-larning meliorativ holatini mavjud 3676 dona kuzatuv quduqlaridan sizot suvlari satxi chuqurligi o'lchanib, sho'rlanganligi aniqlanganda, 480000 gektar maydondan yoki 20078 nuqtadan tuproq namunalari olinib, taxlil qilinganda, hamda jami 14767,642 km uzunlikdagi shundan: 8725,21 km ochiq kollektorlar va 6042,432 km yopiq-yotiq drenajlar xizmat qiladigan maydonlarning meliorativ holatini baholaganimizda:

-Yaxshi yerlar 283850 gektar 55 foizni

-Qoniqarli yerlar 215250 gektar 42 foizni

-Qoniqarsiz yerlar 14870 gektar 3 foizni tashkil etadi.

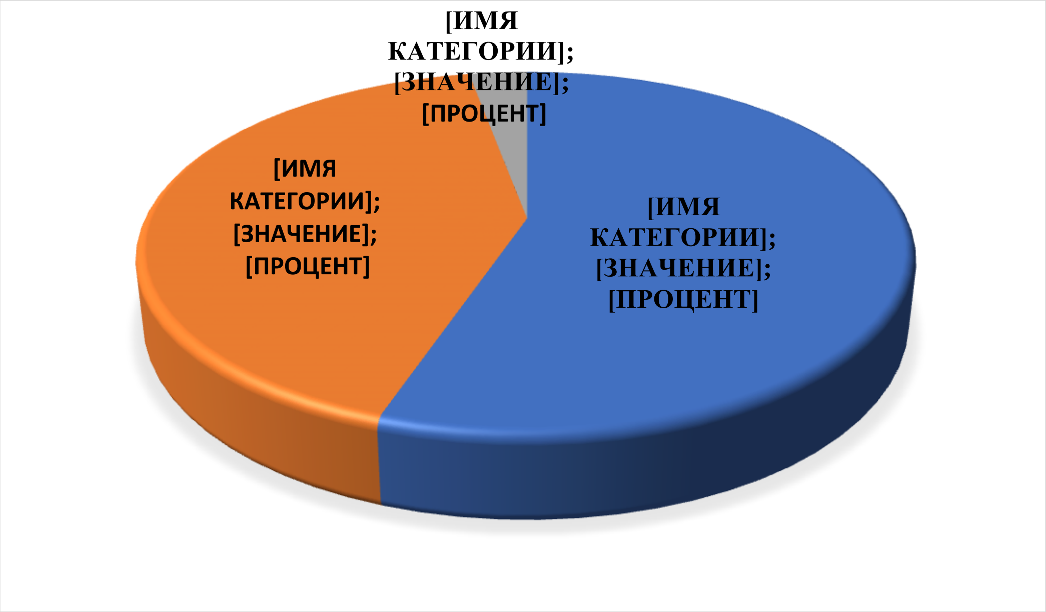

1-rasm: Qashqadaryo viloyatidagi sug'oriladigan yerlarning meliorativ holati

Qoniqarsiz 14870 gektar maydondan:

- Sizot suvlari sathi chuqurligi bo'yicha 5640 gektar
- Tuproq sho'rlanishi bo'yicha 9100 gektar

AMERICAN JOURNAL OF EDUCATION AND LEARNING
ISSN: 2996-5128 (online) | ResearchBib (IF) = 10.91 IMPACT FACTOR
Volume-4| Issue-7| 2026 Published: |30-07-2026|

- Sizot suvlari satxi va sho‘rlanish bo‘yicha 130 gektarni tashkil etadi

Ushbu ko‘rsatkichlarni 2010-2015-2021 yillar bo‘yicha taqqoslaganimizda quyidagicha:

1-jadval

Yillar	Sug‘ori- ;an yerlar doni ga	Sug‘oriladigan yerlarning meliorativ xolatini sizot suvlari satxi chuqurligi va tuproq sho‘rlanishi bo‘yicha baxolash					
		Yaxshi yerlar	Qoni- yerlar	Qoni- z yerlar	Shundan		
					Sizot suvlari chuqurligi icha	Sho‘rlanish icha	Sizot ari satxi va lanish icha
2010 y	515840	269940	220800	25100	12110	12350	640
2015 y	515440	276340	221550	17550	6680	10570	300
2021 y	513970	283850	215250	14870	5640	9100	130

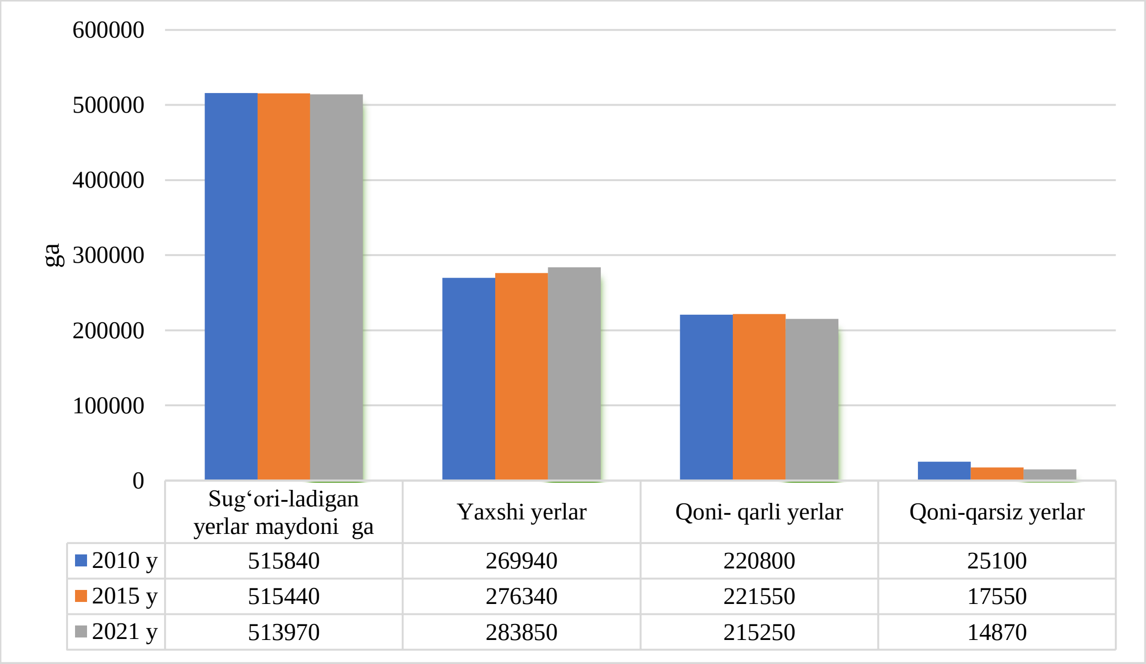

2-rasm: 2010-2015-2021 yillar bo‘yicha yerlarning meliorativ holatini taqqoslaganimizda.

USA SCIENTIFIC JOURNALS PUBLISHING CENTRE OF AMERICA
AMERICAN JOURNAL OF EDUCATION AND LEARNING
ISSN: 2996-5128 (online) | ResearchBib (IF) = 10.91 IMPACT FACTOR
Volume-4| Issue-7| 2026 Published: |30-07-2026|

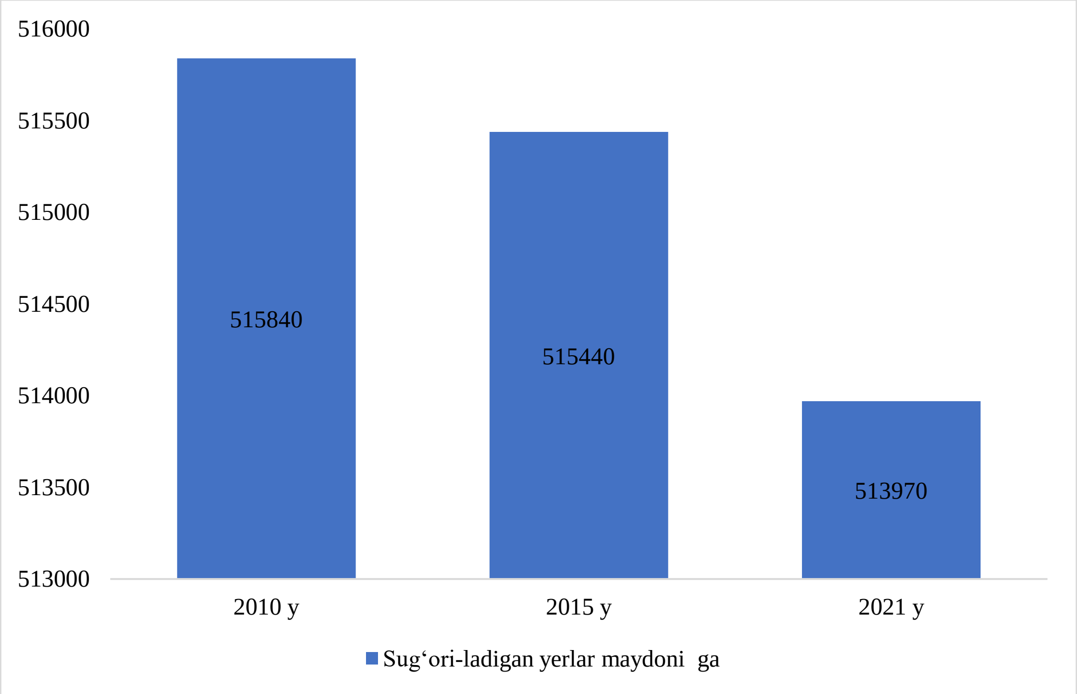

3-rasm: Sug’oriladigan yerlarning o’zgarish diagrammasi

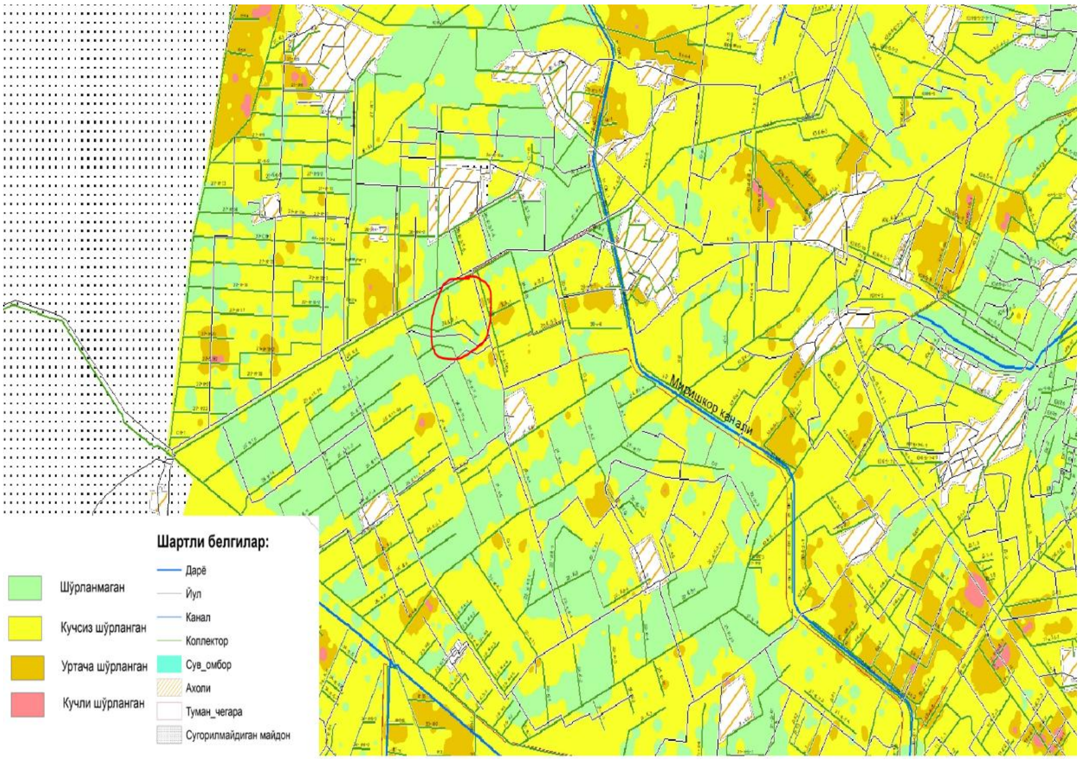

4-rasm: Sug’oriladigan maydonlarning 2021 yil 1- yanvar holatiga nisbatan tuproq sho’rlanishi.

Xulosa

Qashqadaryo viloyatida sug‘oriladigan yerlarning meliorativ holati qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishining barqarorligi va tuproq unumdorligini ta’minlashda muhim ahamiyatga ega. Viloyat hududida sug‘oriladigan yerlarning meliorativ holatiga tuproq sho‘rlanishi, sizot suvlarining sathi, sug‘orish me’yorlariga rioya

qilinishi hamda kollektor-drenaj tarmoqlarining samarali ishlashi kabi omillar sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, sug'oriladigan maydonlardan oqilona foydalanish, suv resurslarini tejash va kollektor-drenaj tizimlarini muntazam ravishda ta'mirlash hamda takomillashtirish yerlarning meliorativ holatini yaxshilashning asosiy shartlaridan hisoblanadi. Shuningdek, sho'rlangan va meliorativ holati nisbatan yomon bo'lgan yerlarni bosqichma-bosqich yaxshilash, zamonaviy sug'orish texnologiyalarini joriy etish hamda tuproq-suv monitoringini kuchaytirish zarur.

Umuman olganda, Qashqadaryo viloyatining sug'oriladigan yerlaridan samarali va barqaror foydalanish uchun meliorativ tadbirlarni tizimli ravishda olib borish, suv va yer resurslaridan oqilona foydalanish hamda tuproq unumdorligini saqlashga qaratilgan agrotexnik choralarni kuchaytirish muhimdir. Bu tadbirlar qishloq xo'jaligi ekinlarining hosildorligini oshirish, yerlarning ekologik holatini yaxshilash va sug'oriladigan yerlarning uzoq muddatli foydalanish imkoniyatlarini ta'minlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1.Xo'jaeva G, Axmedov M. "Jondor qudrati-1" //O'zbekistn qishloq xo'jaligi jurnali - Toshkent, 2006. №6. - B. 10

2.B.Kamilov, A.Shamsiev, M.Ziyatov, "G'uzani sug'orish va oziqlantirishning resurs tejamkor texnalogiyalari" //Agro ilm.2(46),2017 ;16-17-b

3.R.Karimov, A. Karimov, R.Toshev, "Qarshi chuli sharoitida g'o'zani tomchilatib sug'orish orqali yetishtirish"//Agro ilm. 6(50), 2017 ;68-b

4.X.Lapasov, X. Xusanboeva "G'o'zaning S-6524 va navro'z navlarini sug'orish usullarining paxta hosildorligiga ta'siri"//Agro ilm. 5.(49)2017;12-b

5.X.Maxsadov, Y.Sharipov, F.Nosirov "Yangi va istiqbolli g'o'zanavlvariagrotexnikasi"// Agro ilm 6.(44) 2016. 9-10- b

6.X. Maxsudov, F. Nosirov ,Y. Sharipov "Mulchalab sug'orish usullarining tuproqni agrofizikaviy, Agrokimiyoviy xossalariga va paxta hosildorligiga ta'siri"//Agro ilm.2(40),2016 ;8-9-b

7.Мамбетназаров Б.С. Гидромодулное районирование и режим орошения култур хлопкового севооборота в Каракалпакской АССР.: Автореф. докт. дис. канд. сел.-хоз. наук. - Т.: СоюзНИХИ.1990. - 18 с.

8.H.X. Mardanov, X. Dadaxo'jaev "Tabiiy garimsel sharoitida g'o'zaning istiqlol-14 navini sug'orish muddatlari va me'yorlari" // IRRIGATSIYA va MELIORATSIYA 02(4).2016 ;17-b

9.Нуржанов К.Р. Сравнителное водопотребление и режим орошения хлопчатника и кукурузы на луговых почвах Каракалпакии: Автореф. дис. канд. техн.наук. - Т.: ТИИИМСХ, 1984. - 20 б

10.Qurbonova G. Janubiy mintaqa sharoitida gʻoʻza navlarini sugʻorish muddati va meʼyorlari. Oʻzbekiston qishloq xoʻjaligi, 12, 2011, 16- b.

11. Gapparov F. et al. The impact of dam strength on the operating mode of a reservoir. – 2026.

12. Nodirbek Oʻtkir oʻg S. et al. TALIMARJON SUV OMBORINING TOG ʻONIDAGI PEZOMETRLAR VA ULARDAGI TEXNOLOGIK VOSITALAR. – 2025.

13. Chagʻlar O. et al. DISTRIBUTION OF ANNUAL ATMOSPHERIC PRECIPITATION BY MONTHS AND SEASONS IN KASHKADARYA REGION CONCAVE. – 2025.

14. Nodirbek Oʻtkir oʻg S. et al. TALIMARJON VA HISORAK SUV OMBORLARIDAGI HAMDA YAQIN JOYLASHGAN METEOSTANSIYALARDAN OLINGAN MAʼLUMOTLAR TAHLILI //IMRAS. – 2024. – Т. 7. – №. 1. – С. 826-830.

15. Gapparov F., Sarmonov N. Computational Analysis OF the Dependence OF the Amount OF Evaporation in the Reservoirs OF Talimarjon AND Hisorak on the Depth OF Water in the Reservoir //Galaxy International Interdisciplinary Research Journal. – 2023. – Т. 11. – №. 6. – С. 141-150.

16. Ugli S. N. U. et al. Research on the Wind Factor in Studying Evaporation from the Water Surface of the Hisorak Reservoir. – 2026.

17. Gapparov F. A., Payzullayevich K. N. Nodirbek O'tkir o'g, S.(2022) //Suv Omboryuzasidan Suvning Bug'lanishi Natijasida Suv Yo'qotilish Usullarini. Pedagoglar jurnali. – Т. 11. – №. 1. – С. 13-16.